

Проблеми національної економіки

УДК 657.6

Салямон-Міхєєва Катерина Дмитрівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університет державної фіскальної служби України*

Салямон-Міхєєва Екатерина Дмитриевна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры аудита и экономического анализа
Университет государственной фискальной службы Украины*

Saliamon-Mikheieva Kateryna

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor of Audit and Economic Analysis
University of the State Fiscal Service of Ukraine
ORCID: 0000-0001-8001-0468*

**ВЗАЄМОДІЯ НЕЗАЛЕЖНОГО ТА ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ ОСОБЛИВОСТІ
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НЕЗАВИСИМОГО И ГОСУДАРСТВЕННОГО
АУДИТА: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ОТЕЧЕСТВЕННЫЕ
ОСОБЕННОСТИ
INTERACTION OF INDEPENDENT AND STATE AUDIT:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND DOMESTIC FEATURES**

Анотація. Нестабільність зовнішнього середовища та відсутність державної підтримки вимагає від суб'єктів господарювання та державних органів миттєвої реакції на його зміни, лише за такої умови можна

вистояти та успішно функціонувати в ринкових відносинах. Саме аудит допомагає приймати обґрунтовані рішення та швидко реагувати на економічні зміни. У статті розглянуто особливості аудиту, як однієї з форм контролю, визначено в яких умовах зростає значення аудиту, як ефективного інструменту забезпечення достовірності фінансової інформації суб'єктів державного та приватного сектору. Досліджено практичні аспекти існування аудиту в Україні, як процесу перевірки, що існує на різних організаційних рівнях. Визначено усі суб'єкти аудиторської практики, які функціонують у державному секторі та бізнесі. Розглянуто особливості та відмінні риси аудиту у державному та приватному секторі. Вивчено нормативно-законодавчу базу та правові засади здійснення державного та незалежного аудиту, окреслено точки їх взаємодії для створення системи ефективного фінансового контролю. Для порівняння співпраці усіх форм аудиту розглянуто світовий досвід провідних країни світу використання методів аудиту у різних сферах економіки та його впровадження в державний сектор. Окреслено перспективи розвитку подальшої співпраці державного та незалежного аудит на основі міжнародної практики. Визначено, що останні економічні зміни в Україні та світова глобалізація, призводять до змін функціонального призначення контролю і виводять його на рівень інструменту підвищення ефективності взаємодії між різними суб'єктами. Це зменшує рівень інформаційної асиметрії та забезпечує реалізацію головної мети загальної системи державного контролю – економічного, результативного та прозорого управління державними ресурсами. Зроблено висновки, що проводячи реформи в державному секторі, влада потребуватиме все більше незалежної професійної об'єктивної думки не тільки виконання бюджетних

програм та місцевих бюджетів а й діяльності, не пов'язаної напряму з коштами або майном.

Ключові слова: аудит, форми державного контролю, незалежний аудит, державний аудит.

Аннотація. *Нестабильность внешней среды и отсутствие государственной поддержки требует от субъектов хозяйствования и государственных органов мгновенной реакции на его изменения, только при таком условии можно выстоять и успешно функционировать в рыночных отношениях. Именно аудит помогает принимать обоснованные решения и быстро реагировать на экономические изменения. В статье рассмотрены особенности аудита, как одной из форм контроля, определены в каких условиях возрастает значение аудита, как эффективного инструмента обеспечения достоверности финансовой информации субъектов государственного и частного сектора. Исследованы практические аспекты существования аудита в Украине, как процесса проверки, который существует на разных организационных уровнях. Определены все субъекты аудиторской практики, которые функционируют в государственном секторе и бизнесе. Рассмотрены особенности и отличительные черты аудита в государственном и частном секторе. Изучено нормативно-законодательную базу и правовые основы осуществления государственного и независимого аудита, определены точки их взаимодействия для создания системы эффективного финансового контроля. Для сравнения сотрудничества всех форм аудита рассмотрен мировой опыт ведущих стран мира использования методов аудита в различных сферах экономики и его внедрение в государственный сектор. Определены перспективы развития дальнейшего сотрудничества государственного и независимого*

аудит на основе международной практики. Определено, что последние экономические изменения в Украине и мировая глобализация, приводят к изменениям функционального назначения контроля и выводят его на уровень инструмента повышения эффективности взаимодействия между различными субъектами. Это уменьшает уровень информационной асимметрии и обеспечивает реализацию главной цели общей системы государственного контроля - экономного, результативного и прозрачного управления государственными ресурсами. Сделаны выводы, что проводя реформы в государственном секторе, власть потребует все больше независимого профессионального объективного мнения не только выполнение бюджетных программ и местных бюджетов, а и деятельности, не связанной напрямую с денежными средствами или имуществом.

Ключевые слова: *аудит, формы государственного контроля, независимый аудит, государственный аудит.*

Summary. *The instability of the external environment and the lack of state support require economic entities and government agencies to react immediately to its changes, only under this condition can we survive and function successfully in market relations. It is the audit that helps to make informed decisions and react quickly to economic changes. The article considers the features of audit as one of the forms of control, identifies the conditions under which the importance of audit, as an effective tool for ensuring the reliability of financial information of public and private sectors. The practical aspects of the existence of audit in Ukraine as a verification process that exists at different organizational levels are studied. All auditing entities operating in the public sector and business have been identified. Features and distinctive features of audit in the public and private sectors are*

considered. The normative-legislative base and legal bases of state and independent audit are studied, the points of their interaction for creation of the system of effective financial control are outlined. To compare the cooperation of all forms of audit, the world experience of the world's leading countries in the use of audit methods in various sectors of the economy and its implementation in the public sector is considered. Prospects for the development of further cooperation between state and independent audit based on international practice are outlined. It is determined that the latest economic changes in Ukraine and globalization, lead to changes in the functional purpose of control and bring it to the level of a tool to improve the effectiveness of interaction between different actors. This reduces the level of information asymmetry and ensures the implementation of the main goal of the general system of state control - economical, efficient and transparent management of public resources. It is concluded that in carrying out reforms in the public sector, the government will increasingly need independent professional objective opinion not only on the implementation of budget programs and local budgets, but also on activities not directly related to funds or property.

Key words: *audit, forms of state control, independent audit, state audit.*

Постановка проблеми. Економічні реалії вітчизняного розвитку України характеризуються інтеграційними процесами в міжнародний економічний простір. Влада усіма силами намагаються залучити іноземні інвестиції та кредитні кошти, як у бізнес, так і у державний сектор. Все це вимагає достовірної інформації про фінансово-майновий стан, перспективу розвитку та економічну стабільність. Але «бізнес-піраміди», корупція і бюрократія в державних органах не сприяють інвестиційній привабливості економіки. В таких умовах зростає значення аудиту, як ефективного

інструменту забезпечення якості та достовірності фінансової інформації, яка міститься у звітах підприємств та установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення теорії, організації та методології аудиту, як форми незалежного фінансового контролю, зробили такі українські вчені, як: Білуха М.Т. [3], Бутинець Ф.Ф. [5], Давидов Г.М. [8], Дорош Н.І. [9], Редько О.Ю. [12], Фесенко В.В. [13], тощо. Форми державного фінансового контролю, в тому числі і державний аудит, суб'єктів господарювання різних форм власності досліджували в своїх працях: Брадул О.М. [4], Бариніна М.В. [1], Виговська, Н.Г. [7], Івашова, Л.М. [10] та інші.

Формування цілей статті. Основними цілями дослідження є: вивчення особливостей проведення аудиту, як однієї з форм контролю; розглянути умови взаємодії незалежного і державного аудиту в сучасних умовах розвитку економіки; порівняти вітчизняні особливості та зарубіжний досвід використання аудиту в різних сферах; визначити перспективи взаємної співпраці державного та приватного аудиту.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації та розширення участі підприємств України в міжнародному бізнесі усе більше суб'єктів фінансово-господарської діяльності користуються послугами незалежного аудиту, що дає змогу керівникам залучати додаткові фінансові ресурси для розширення економічної діяльності та підвищення прибутковості власного капіталу. Окрім цього, актуалізується й поняття державного аудиту, особливо у частині контролю результатів зовнішньоекономічної діяльності [13].

Дослідження практичних аспектів існування аудиту в Україні як процесу перевірки надає докази того, що аудит існує на різних організаційних рівнях:

- на рівні контролю використання державних коштів – Держаудитслужба України;
- на рівні державного податкового контролю суб'єктів господарювання – відділи аудиторів у Державній фіскальній службі України;
- на рівні державного митного контролю – митні аудитори;
- на рівні незалежного професійного фінансового контролю суб'єктів господарювання – незалежні аудиторські фірми та окремі практикуючі аудитори;
- на рівні окремих підприємств – внутрішні аудитори [13].

Вище вказані суб'єкти займаються одною справою – аудитом, різниця полягає у цільовому спрямуванні їх діяльності. Для гармонізації системи контролю в Україні важливо створити сприятливі умови для налагодження взаємодії інститутів незалежного аудиту та органів державного контролю з метою узгодження своїх функцій та формування цілісної національної системи фінансового контролю. Для досягнення поставлених цілей важливо оцінити кожен з видів аудиту і визначити напрями співпраці.

Незалежний аудит є саме тим процесом, в якому відбувається інформаційна взаємодія чималої кількості осіб – облікові працівники, аудитори, власники підприємств, потенційні акціонери, кредитори, представники державних органів, інвестиційні компанії, міжнародні грантові організації та ін. Тому роль незалежного аудиту, в першу чергу, полягає у наданні ретроспективної інформації про досягнуті економічні результати, прогнозуванні майбутньої діяльності, розрахунків очікуваних ризиків. Тобто незалежний аудит надає відповідні гарантії потенційним інвесторам та іншим користувачам, що реалізується через інформаційну взаємодію між керівниками підприємств та власниками капіталів.

Діяльність аудиторських компаній є однією з видів підприємницької діяльності, що включає організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг. Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудитом вважається аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам. Аудит фінансової звітності здійснюється суб'єктами аудиторської діяльності, зареєстрованими у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.

Важливо зазначити, що аудит проводиться на комерційній основі на підставі договору між аудитором (аудиторською фірмою) та замовником. Також Законом дозволено виконувати інші аудиторські послуги, які можуть надаватися як на підставі договору, так і за письмовим або усним зверненням замовника до аудитора (аудиторської фірми). Такими послугами є: складання податкової звітності; розрахунок обов'язкових зборів і платежів; консультування з питань управління, розробки і супроводження управлінських рішень; ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності; розробка та впровадження процедур внутрішнього контролю; управління ризиками; впровадження інформаційних технологій у фінансовій сфері; надання правової допомоги у формі ведення переговорів від імені юридичних осіб, представництво інтересів у суді; кадрове забезпечення юридичних осіб у сфері бухгалтерського обліку,

оподаткування та фінансів; послуги з оцінки майна; послуги, пов'язані із залученням фінансування, розподілом прибутку, розробкою інвестиційної стратегії [11].

Незалежний аудит виконує відразу кілька важливих функцій таких, як: експертиза, аналіз, управління, консультування, надання рекомендацій. Завдяки яким аудит допомагає не тільки поліпшувати фінансовий стан будь-якого підприємства, а й дозволяє уникати економічних ризиків із-за спотворення бухгалтерської документації. Тому незалежний контроль є обов'язковою складовою цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни. Його роль настільки суттєва, що без аудиту практично неможливо прийняти правильні рішення, які дозволять в майбутньому ефективно вести бізнес. Одним словом вчасно проведена аудиторська перевірка дозволить об'єктивно оцінити діяльність підприємства та розробити необхідний план дій для його подальшого успішного розвитку. Також незалежний аудит є одним із інструментів, який допомагає розвивати міжнародні відносини, оскільки забезпечує довіру до підтвердженої фінансової інформації для користувачів різних рівнів (міжнародного, державного, підприємницького).

Такий вид діяльності, як аудит є невід'ємною частиною ринкової економіки будь-якої держави, тому саме аудиторська діяльність відіграє важливу роль в системі фінансового контролю. Але, як вже зазначалось, корпоративний аудит і державний аудит мають різні мету і цілі, виконують відмінні завдання. Корпоративний аудит зосереджений на врахуванні інтересів інвесторів, власників, кредиторів щодо надійності даних про фінансовий стан і результати господарської діяльності суб'єктів господарювання. Тоді як аудит з боку державних органів спрямований на перевірку правильності нарахування та сплати податків. Різні вектори

зазначених вище перевірок зумовлені полярними цілями користувачів, що зумовлює ризик виникнення інформаційної асиметрії в процесі ухвалення економічних рішень на основі результатів таких аудитів.

Поняття аудиту в державному секторі з'явилося не так давно. У Бюджетному кодексі України вперше було застосовано термін «аудит», хоча визначення його даний кодекс не розкривав. Бюджетним кодексом встановлено, що:

- на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюються фінансовий контроль і аудит та оцінка ефективності використання бюджетних коштів;
- розпорядники бюджетних коштів несуть відповідальність за організацію і стан внутрішнього фінансового контролю та аудиту як у своїх закладах, так і в підвідомчих бюджетних установах;
- зовнішній контроль і аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюється, зокрема, і Головним контрольно-ревізійним управлінням України відповідно до його повноважень, визначених законом [6].

Послідовним кроком у запровадженні державного аудиту став прийнятий парламентом 1 листопада 2005 року Закон України «Про управління об'єктами державної власності». Цим Законом було встановлено, що органи державної контрольно-ревізійної служби здійснюють державний аудит суб'єктів господарювання державного сектора економіки, спрямований на запобігання фінансовим порушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного майна. Таким чином, держава перейшла від жорсткого контролю у формі ревізій та перевірок до нефіскальних форм контролю, метою яких є не стільки встановлення порушень, скільки запобігання їм та підвищення ефективності господарювання в державному секторі економіки [2]. В Законі України «Про

аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» дано визначення терміну «державний фінансовий аудит» як різновиду державного фінансового контролю і полягає у здійсненні перевірки та аналізу фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Відповідно до законодавства державний фінансовий аудит здійснюється Рахунковою палатою та органами державного фінансового контролю [11].

Для порівняння взаємодії незалежного і державного аудиту розглянемо світовий досвід впровадження аудиту в державний сектор. У більшості країнах Європейського Союзу під аудитом розуміють лише вид діяльності, який здійснюється з аналогічною метою і за одними регламентами (стандартами) як приватними аудиторськими фірмами (приватними аудиторами), так і державними органами.

У деяких країнах незалежний аудит взагалі не розглядають у системі державного фінансового контролю. Наприклад, у Китаї створено спеціальні державні аудиторські фірми, яким доручається фінансовий аудит суб'єктів господарювання державного сектора економіки, приватні ж аудитори до «державної ніші» не допускаються. Законодавством інших країн (зокрема Франції та України) для певного кола суб'єктів господарювання державного сектору економіки встановлено обов'язковість підтвердження фінансової звітності незалежними аудиторами (аудиторськими фірмами). З огляду на це, їх діяльність можна розглядати як один із сегментів так званого «новітнього державного врядування». Цілком зрозуміло, що система державного фінансового контролю залежить від самого державного устрою. Командно-адміністративна система потребує жорсткого контролю, а діяльність

держави з ринковою економікою полягає в наданні послуг і вимагає партнерських стосунків із суб'єктами господарювання [1].

Сутність новітніх підходів полягає в тому, що їх «серцевиною» є не контроль як такий, а управління. Наприклад, в Нідерландах обов'язковий щорічний фінансовий аудит навчальних закладів проводиться на платній основі сертифікованими приватними аудиторами. Так само у Франції фінансовий аудит суб'єктів господарювання державного сектора економіки (суб'єктів підприємництва) щороку здійснюється визнаними у всьому світі приватними аудиторськими фірмами «за гроші». Водночас низка державних органів Нідерландів та Франції від імені держави здійснюють аудит у державному секторі економіки. А у Литві вищий орган фінансового контролю (National Audit Office of Lithuania) здійснює фінансовий аудит та аудит ефективності [2].

Аудит у Швеції, як і в інших країнах, розпочинався з фінансового аудиту окремих операцій (перевірки трансакцій), поступово розширюючи коло об'єктів та вдосконалюючи методи. Зміни у використанні аудиту адміністративної діяльності в різні часи пояснювались різноманітними потребами суспільства, браком ресурсів, політичними міркуваннями та вдосконаленням управління. Сьогодні за допомогою аудиту адміністративної діяльності оцінюються результати урядових реформ [1].

Міжнародна практика свідчить, що аудит адміністративної діяльності можна проводити в будь-якому сегменті державного сектора – від одного конкретного виду діяльності окремого центрального органу виконавчої влади (послуги, програми, зобов'язання, завдання тощо) до загальних системних досліджень. Аудит адміністративної діяльності вільний у виборі предмета і методів дослідження. З огляду на складнощі державного сектора

і різноманітність питань, які стосуються певного виду діяльності, такий аудит за своєю природою є всеохопним [1].

Економічні зміни в Україні та світові процеси глобалізації, призводять до трансформації функціонального призначення контролю і виводять його на рівень інструменту підвищення ефективності інформаційної взаємодії між різними суб'єктами. Реалізуючи реформи в державному секторі, Уряд потребуватиме все більше незалежної професійної об'єктивної оцінки не тільки виконання бюджетних програм та місцевих бюджетів (їх ефективності, економічності та результативності), а й діяльності, не пов'язаної напряму з коштами або майном.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, сучасний аудит є інтегрованим поняттям, що передбачає його застосування у різних сферах державного та недержавного контролю. Основна його особливість у контексті сучасних економіко-соціальних змін є спрямованість на зменшення інформаційної асиметрії між суб'єктами інформаційної взаємодії і спрямованість його на підвищення довіри суспільства до суб'єктів господарювання. Тобто аудит стає специфічною формою інформаційної взаємодії принципалів економічної інформації (держава, власники, суспільство, інвестори, кредитори) й агентів аудиторської діяльності (податкові аудитори, незалежні професійні аудитори, внутрішні корпоративні аудитори) у двох концептуальних напрямках: як елемент податкової політики у сфері державного фінансового контролю та як елемент незалежного фінансового контролю для принципалів економічної інформації у формі зовнішнього та внутрішнього аудиту [13].

Проаналізувавши взаємодію незалежного і державного аудиту та розглянувши іноземний досвід можна стверджувати, що застосування різних форм співпраці суб'єктів аудиту державного та корпоративного секторів, в

першу чергу, дозволить зменшити рівень інформаційної асиметрії за рахунок взаємодії представників різних видів аудиту. Наприклад, такий спільний інтегрований аудит можна здійснювати на основі інформаційної взаємодії між незалежними аудиторами й аудиторами органів державного контролю за рахунок обміну аудиторськими доказами, що дасть змогу підвищити ефективність аудиторських перевірок. Налагодження такої співпраці вітчизняних державних органів і представників незалежного аудиту дозволить досягнути головної мети загальної системи державного контролю – економного, результативного та прозорого управління державними ресурсами.

Література

1. Бариніна М.В. Уроки шведської, або тривалий шлях від «елементів аудиту» до повноцінного аудиту державних фінансів за міжнародними стандартами / Бариніна М.В. // Фінансовий контроль. 2008. № 4.
2. Бариніна-Закірова М.В. Питання запровадження державного аудиту в практику роботи органів ДКРС / М.В. Бариніна-Закірова // Фінансовий контроль. 2005. №6.(29). С. 9-13.
3. Білуха М.Т. Аудит: підручник. [Текст] / М.Т. Білуха. Київ : Знання, 2000. 769 с.
4. Брадул О. М. Державний фінансовий аудит в Україні / О. М. Брадул, М. О. Юнацький // Вісник Криворізького національного університету. 2012. Вип. 32. С. 286-290.
5. Бутинець Ф.Ф. Аудит: стан і тенденції розвитку в Україні: монографія. / Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко. Житомир : ЖДТУ, 2004. 564 с.

6. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
7. Виговська Н.Г. Місце зовнішнього державного фінансового онтролю у національній контрольній системі України / Н.Г. Виговська, А.Ю. Славіцька // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія Економічні науки. 2016. № 4. С. 219-228.
8. Давидов, Г.М. Аудит: теорія і практика : монографія. [Текст] / Г.М. Давидов. Кіровоград : ТОВ «Імекс-ЛТД», 2006. 324 с.
9. Дорош, Н.І. Методологічні та організаційні аспекти аудиту: автореф. дис. д-ра економ. наук: спец. 08.06.04. [Текст] / Н.І. Дорош. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». К., 2004. 38 с.
10. Івашова, Л.М. Досвід державного фінансового контролю в країнах ЄС та напрями його імплементації до України / Л.М. Івашова, М.Ф. Івашов // Вісник АМСУ. 2014. № 2 (11). С. 12-23.
11. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // Відомості Верховної Ради. 2018. № 9. Ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
12. Редько О.Ю. Перспективи розвитку системно-орієнтованого аудиту в Україні. [Текст] / О.Ю. Редько // Бухгалтерській облік та аудит. 2011. № 9. С. 50-54
13. Фесенко В. В. Теоретичні аспекти розвитку аудиту як форми інформаційної взаємодії принципалів та агентів аудиторських послуг / В. В. Фесенко // Галицький економічний вісник. 2017. № 2. С. 130-137.
14. Velte, P. What do we know about empirical joint audit research? A literature review [Text] / P. Velte // Accounting and Financial Control. 2017. Vol. 1, Is. 1. PP. 4-14.

References

1. Barinina M.V. Uroki shvedskoyi, abo trivalij shlyah vid «elementiv auditu» do povnocinnogo auditu derzhavnih finansiv za mizhnarodnimi standartami / Barinina M.V. // Finansovij kontrol. 2008. № 4.
2. Barinina-Zakirova M.V. Pitannya zaprovadzhennya derzhavnogo auditu v praktiku roboti organiv DKRS / M.V. Barinina-Zakirova // Finansovij kontrol. 2005. №6.(29). S. 9-13.
3. Biluha M.T. Audit: pidruchnik. [Tekst] / M.T. Biluha. Kiyiv : Znannya, 2000. 769 s.
4. Bradul O. M. Derzhavnij finansovij audit v Ukrayini / O. M. Bradul, M. O. Yunackij // Visnik Krivorizkogo nacionalnogo universitetu. 2012. Vip. 32. S. 286-290.
5. Butinec F.F. Audit: stan i tendenciyi rozvitku v Ukrayini: monografiya. / F.F. Butinec, N.M. Malyuga, N.I. Petrenko. Zhitomir : ZhDTU, 2004. 564 s.
6. Byudzhetniy kodeks Ukrayini № 2456-VI vid 08.07.2010 r. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
7. Vigovska N.G. Misce zovnishnogo derzhavnogo finansovogo ontrolyu u nacionalnij kontrolnij sistemi Ukrayini / N.G. Vigovska, A.Yu. Slavicka // Visnik Zhitomirskogo derzhavnogo tehnologichnogo universitetu. Seriya Ekonomichni nauki. 2016. № 4. S. 219-228.
8. Davidov, G.M. Audit: teoriya i praktika : monografiya. [Tekst] / G.M. Davidov. Kirovograd : TOV «Imeks-LTD», 2006. 324 s.
9. Dorosh, N.I. Metodologichni ta organizacijni aspekti auditu: avtoref. dis. d-ra ekonom. nauk: spec. 08.06.04. [Tekst] / N.I. Dorosh. Nacionalnij naukovij centr «Institut agrarnoyi ekonomiki». K., 2004. 38 s.

10. Ivashova, L.M. Dosvid derzhavnogo finansovogo kontrolyu v krayinah YeS ta napryami jogo implementaciyi do Ukrayini / L.M. Ivashova, M.F. Ivashov // Visnik AMSU. 2014. № 2 (11). S. 12-23.
11. Pro audit finansovoyi zvitnosti ta auditorsku diyalnist : Zakon Ukrayini vid 21.12.2017 № 2258-VIII // Vidomosti Verhovnoyi Radi. 2018. № 9. St. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
12. Redko O.Yu. Perspektivi rozvitku sistemno-oriyentovanogo auditu v Ukrayini. [Tekst] / O.Yu. Redko // Buhgalterskij oblik ta audit. 2011. № 9. S. 50-54
13. Fesenko V. V. Teoretichni aspekti rozvitku auditu yak formi informacijnoyi vzayemodiyi principaliv ta agentiv auditorskih poslug / V. V. Fesenko // Galickij ekonomichnij visnik. 2017. № 2. S. 130-137.
14. Velte, P. What do we know about empirical joint audit research? A literature review [Text] / P. Velte // Accounting and Financial Control. 2017. Vol. 1, Is. 1. PP. 4-14.